

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก : การบริหารจัดการในปัจจุบัน
Damnoen Saduak floating market: The Current of Management

พระครูสังฆรักษ์ทรงพรธม ชยทตฺโต
Phrakhrusangharak Songphan Jayadatto
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
Ratchaburi Buddhist College
E-Mail: Songphan_new@hotmail.com.

บทคัดย่อ

การจัดการตลาดน้ำดำเนินสะดวกในปัจจุบัน เป็นการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของตลาดน้ำดำเนินสะดวกในหลายประการ อาทิ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ปัญหาการจราจรทางน้ำ ปัญหาการให้บริการของผู้ประกอบการ ปัญหาการบุกรุกลำน้ำ ปัญหาการขาดสิ่งอำนวยความสะดวก และปัญหาของนักท่องเที่ยวที่ใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ในการท่องเที่ยว เป็นต้น

คำสำคัญ : การจัดการ, ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

Abstract

Damnoensaduak floating market management today, it managed to resolve the problems that affect the tour of Damnoensaduak floating market on several issues such as environmental degradation problem, water traffic problem, service of entrepreneur problem, encroachment river problem, lack of facilities, and tourist take a short period of tourism. Etc.

Keywords: Management, Damnoensaduak floating market

บทนำ

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก เป็นตลาดน้ำแห่งแรกของประเทศไทยเกิดขึ้นที่จังหวัดราชบุรี ควบคู่กับการเกิดคลองดำเนินสะดวก ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้ขุดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2409 เพื่อเชื่อมแม่น้ำท่าจีนกับแม่น้ำแม่กลอง โดยตลาดน้ำถือเป็นการค้าชุมชนริมน้ำที่มีความสำคัญมาอย่างยาวนานกระทั่งปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม เมื่อการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีการขยายตัวมากขึ้น จึงส่งผลให้เกิดท่าเรือของเอกชนที่มุ่งเน้นการขายสินค้าที่ระลึกรูปแบบต่าง ๆ และบริการด้านการท่องเที่ยวทางเรือขึ้นรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างเป็นล่ำเป็นสัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา

รัฐบาลให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยได้นำเอกลักษณ์ของความเป็นไทยทางประเพณี วัฒนธรรม และวิถีการดำเนินชีวิตแบบไทยๆ มาเป็นจุดขายแก่นักท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนและกระตุ้นให้มีการจัดการท่องเที่ยวขึ้นในระดับชุมชน ระดับจังหวัด และระดับภูมิภาค ส่งผลให้แต่ละท้องถิ่น เร่งพัฒนาและให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามลักษณะของพื้นที่ เช่น การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พจนา สวนศรี, 2546) รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวของไทยและชาวต่างประเทศก่อให้เกิดการหมุนเวียนของการใช้จ่าย สร้างเสถียรภาพให้กับสังคมทั้งระดับชุมชนท้องถิ่นและระดับประเทศ (ฉันทิช วรรณถนอม, 2552)

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวจะมีบทบาทสำคัญในการรักษาพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมเอาไว้ โดย การให้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ แต่ก็ให้ผลในด้านลบได้เช่นกัน เพราะการท่องเที่ยวก็สามารถลด ‘คุณค่า’ ของสถานที่ได้ หากขาดการจัดการและการควบคุมที่ดี (ภูเกริก บัวสอน, 2554) ซึ่งจะต้องระมัดระวังมิให้เกิดผลกระทบจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก จนเกินขีดความสามารถรองรับของทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะส่งผลต่อลักษณะการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมต่อทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว (มณีวรรณ ผิวนิม, 2547) ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเครือข่ายวิชาชีพต่างๆ ในชุมชน ปัญหาการไม่รักษาสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมและปัญหาความไม่ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชนในกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน (สุนีย์ อภิชาติกุลชัย, 2558)

ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยบ่งชี้ว่า แม้อุตสาหกรรมตลาดน้ำดำเนินสะดวกจะมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง แต่ในการเติบโตนั้นมีปัจจัยหลายประเด็นเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งส่งผลกระทบต่อพื้นที่ ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า รูปแบบ

การจัดการตลาดน้ำดำเนินสะดวกในปัจจุบันเป็นอย่างไร สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันหรือไม่ โดยผู้เขียนจะเริ่มต้นด้วยการนำเสนอประเด็นข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นเป็นฐานในการวิเคราะห์ ต่อไป

บริบทของอำเภอดำเนินสะดวก

อำเภอดำเนินสะดวกเริ่มขึ้นก่อน พ.ศ. 2400 พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มมีที่รกร้างว่างเปล่านั้นมีคลองธรรมชาติที่คดเคี้ยวไปมาซึ่งในฤดูแล้งจะไม่มีน้ำ การคมนาคมไม่สะดวก ลักษณะของชุมชนและบ้านเรือนราษฎรในขณะนั้นจึงอาศัยอยู่ริมแม่น้ำ เพื่อสะดวกในการเดินทางติดต่อกับตัวจังหวัดราชบุรี จนกระทั่งมีการขุดคลองดำเนินสะดวกขึ้นราษฎรจึงพากันอพยพเข้าไปอยู่ในบริเวณคลองที่ขุดใหม่กันมากขึ้น (อำเภอดำเนินสะดวก, 2543) ในอดีตคลองดำเนินสะดวก คือวิถีชีวิตของเกษตรกรโดยแท้ ก่อนที่เมื่อประมาณช่วงปี พ.ศ. 2510 ได้มีบริษัทน้ำเทียมบางรายทำการบุกเบิก องค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ปัจจุบันเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) ให้การส่งเสริมและสนับสนุน ด้วยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ ส่งผลให้ต่อมาชื่อของคลองดำเนินสะดวก และตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีชื่อเสียงไปทั่วโลก (ราตรี โตะเพ่งพัฒน์, 2543)

เดิมที ที่ว่าการอำเภอดำเนินสะดวกตั้งอยู่ที่ปากคลองแพงพวย ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลองเหนือวัดสีตารามขึ้นไป 1 กิโลเมตร กระทั่งปี พ.ศ. 2440 ทางราชการจึงได้ย้ายมาสร้างที่ว่าการอำเภอขึ้นใหม่ที่ตำบลศรีสุราษฎร์บริเวณเหนือปากคลองศรีสุราษฎร์เล็กน้อย และต่อมาในปี พ.ศ. 2455 ทางราชการได้ย้ายที่ว่าการอำเภออีกครั้งไปอยู่ที่ตำบลรางยาว ฝั่งตะวันออก ซึ่งเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอดำเนินสะดวกในปัจจุบัน ตามประวัติ คลองดำเนินสะดวกเป็นคลองที่ถูกขุดขึ้นด้วยฝีมือและแรงงานของคนไทย ทั้งนี้ แต่เดิมอำเภอดำเนินสะดวกเป็นที่ราบลุ่ม มีป่าดงไผ่และต้นเสื่อหมอบ ไม่มีคลองมากมายเหมือนเช่นในปัจจุบัน มีคลองธรรมชาติ เช่น คลองบางป่า คลองแพงพวย คลองสีหมื่น คลองบางพัง คลองบางนกแขวก เป็นต้น ซึ่งจะมีน้ำไหลผ่านเฉพาะในฤดูน้ำหลาก เมื่อถึงฤดูแล้งจะไม่มีน้ำเลย การคมนาคมส่วนใหญ่เดินด้วยเท้า หรือใช้พาหนะ เช่น ช้าง ม้า ทางน้ำใช้เรือพาย เรือแจว เรือใบ เรือสำเภา เป็นต้น ในสมัยนั้น การเดินทางติดต่อกันทางเรือมีความสำคัญมาก โดยการคมนาคมทางเรือระหว่างกรุงเทพฯ กับจังหวัดราชบุรี จะล่องมาตามแม่น้ำเจ้าพระยา เข้าคลองดาวคะนอง ไปออกจังหวัดสมุทรสาคร แล้วเข้าคลองสุนัขหอนไปออกแม่น้ำแม่กลองที่จังหวัดสมุทรสงคราม แล้วจึงล่องเรือขึ้นไปถึงจังหวัดราชบุรี เมื่อถึงฤดูน้ำหลากกระแสน้ำจะเชี่ยวกราก ทำให้การเดินทางลำบากกว่าจะถึงตัวจังหวัดต้องใช้เวลากหลายชั่วโมง (เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก, 2547)

สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงมีพระราชดำริว่า “การไปมาระหว่างกรุงเทพฯ ถึงสมุทรสาครก็มีคลองภาษีเจริญไปมาสะดวกที่อยู่ จึงควรมีคลองระหว่างกรุงเทพฯ สมุทรสงครามและราชบุรี ให้สะดวกขึ้น โดยมีแม่น้ำแม่กลองเป็นสื่อกลาง” ในปี พ.ศ. 2409 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นผู้อำนวยการขุดคลองนี้ โดยใช้กำลังทหาร ข้าราชการ และประชาชนร่วมกันขุด การขุดดินนี้ใช้กำลังแรงงานของคนล้วน ๆ ซึ่งส่วนมากจะเป็นคนจีนที่มาอยู่ในเมืองไทยใหม่ ๆ เป็นผู้รับจ้างขุด การขุดคลองเริ่มจากจุดริมแม่น้ำท่าจีนที่คลองบางยาง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เป็นเส้นตรงผ่านตำบลโคกไผ่ (ปัจจุบันคือตำบลดอนไผ่) และขุดผ่านเข้ามาในเขตอำเภอปากคลองแพ่งพวย (อำเภอดำเนินสะดวกเดิม) จนถึงแม่น้ำแม่กลองที่ปากคลองบางนกแขวก ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยคลองที่ขุดเป็นคลองกว้าง 6 วา (12 เมตร) ลึก 6 ศอก (3 เมตร) ยาว 895 เส้น หรือ 35 กิโลเมตร 800 เมตร ทุก ๆ 100 เส้น (4 กิโลเมตร) ได้ปักเสาหินไว้ 1 ต้น ทางฝั่งทิศใต้ของคลอง เริ่มจากตำบลสวนส้ม (เดิมชื่อตำบลดำเนินสะดวก) เป็นหลักที่ 0 ถึงหลักที่ 8 ที่แม่น้ำแม่กลอง เมื่อทำการขุดคลองนี้สำเร็จแล้ว จึงนำแผนขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ซึ่งทรงเห็นว่าเป็นคลองที่มีเส้นตรง ได้รับความสะดวกในการสัญจร จึงทรงพระราชทานนามคลองที่ขุดใหม่นี้ว่า คลองดำเนินสะดวก และได้ทำพิธีเปิดใช้คลองนี้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2411 ทั้งนี้ ด้วยขนาดและความยาวของคลองที่ขุด ประกอบกับเป็นคลองที่ยาวและตัดตรงไปในหลายพื้นที่ ทำให้มีเจ้านายผู้ใหญ่หลายคนมาจับจองที่ดินซึ่งเป็นป่ารก ดงอ้อ ดงแขมพร้อมขุดคลองน้อย คลองชอยแยกจากคลองใหญ่เพื่อเข้าสู่พื้นที่ของตน ซึ่งป่ารกเหล่านั้นได้มีการปรับเปลี่ยนกลายเป็นเรือสวนไร่นาในเวลาต่อมา (เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก, 2547)

เมื่อคลองดำเนินสะดวกขุดเสร็จและเปิดให้ประชาชนใช้สัญจรไปมาได้แล้วสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ได้สั่งให้ขุดคลองศรีสุราษฎร์ขึ้นใหม่เพื่อให้เป็นแหล่งน้ำทางการเกษตรของราษฎรและเพื่อให้เป็นเส้นทางสัญจรไปมาที่สะดวกระหว่างอำเภอดำเนินสะดวกกับอำเภอบางคนที อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และได้เปลี่ยนชื่ออำเภอที่ย้ายมาใหม่ ว่าอำเภอดำเนินสะดวก แต่เนื่องจากการเดินทางติดต่อระหว่างอำเภอดำเนินสะดวกกับจังหวัดราชบุรีมีอุปสรรคมากมาย จะต้องเดินทางด้วยเรือพาย หรือเรือแจวเพราะในสมัยนั้นยังไม่มีเรือยนต์ใช้ และจะต้องพายหรือแจวเรืออ้อมไปทางแม่น้ำแม่กลอง เมื่อถึงฤดูน้ำหลากกระแสน้ำเชี่ยวกราก การเดินทางจะลำบากมากขึ้นต้องใช้เวลาหลายชั่วโมงกว่าจะถึงตัวจังหวัด ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2442 ทางราชการจึงได้ขุดคลองลัดราชบุรี หรือคลองลัดพลีในปัจจุบันขึ้น (อำเภอดำเนินสะดวก, 2543)

สรุปได้ว่า คลองดำเนินสะดวก เกิดขึ้นจากพระราชดำริของ รัชกาลที่ 4 ตามประสงค์ ที่ทรงต้องการให้มีเส้นทางสัญจรทางน้ำระหว่างกรุงเทพฯ ฯ สมุทรสงคราม และราชบุรี มีความสะดวกขึ้น โดยใช้แม่น้ำแม่กลองเป็นสื่อกลาง ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2409 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นผู้อำนวยการขุดคลองนี้ โดยใช้กำลังแรงงานจากทหาร ข้าราชการ และประชาชน

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

ภายหลังเมื่อเกิดชุมชนใหม่ที่คลองลัดราชบุรี บรรดาพ่อค้าแม่ค้าก็รวมกลุ่มกัน โดยมีจุดนัดพบที่บริเวณศาลา 5 ห้อง และกำหนดเอาเป็นวัน 2 คำ 7 คำ และ 12 คำ เป็นวันนัด รวมหนึ่งเดือนมี 6 วัน เช่นกัน มาถึงตรงนี้ก็พอสรุปได้ว่าตลาดน้ำดำเนินสะดวกถือกำเนิดขึ้นมาในปี พ.ศ. 2490 โดยใช้ชื่อในครั้งนั้นว่า ตลาดนัดศาลาแดง (ตามชื่อสีหลังคาของสถานที่) บ้างเรียกตลาดนัดห้าห้อง (ตามชื่อจำนวนห้องของสถานที่) และบ้างเรียกตลาดนัดหลักแปด (ตามชื่อหลักหินที่ปักตลอดแนวคลองโดยมีทั้งหมด 9 หลัก รวมทั้งหลัก 0 ด้วย) คลองลัดราชบุรี หรือคลองลัดพลี เริ่มได้รับความสนใจทั้งจากนักท่องเที่ยวชาวไทยด้วยกันเองและชาวต่างประเทศ ร้านรวงต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ริมคลองพากันเปิดร้านขายของพื้นเมือง ของที่ระลึกกันมากมาย ส่วนของกินประเภทอาหารคาวหวาน ตลอดจนพืชผักผลไม้ยกให้เป็นหน้าที่ของบรรดาพ่อค้าแม่ค้าชาวเรือไป ส่วนชื่อตลาดนัดศาลาแดง ตลาดนัดห้าห้อง หรือตลาดนัดหลักแปดก็เริ่มจางหายไปกลายเป็นชื่อ “ตลาดน้ำดำเนินสะดวก” แล้วเรียกต่อมาจนติดปาก ในช่วงเวลาดังแต่ปี พ.ศ. 2510 จนถึง พ.ศ. 2525 ตลอดระยะเวลากว่า 15 ปี ที่ตลาดนัดแห่งนี้ อยู่ในยุคเฟื่องฟูมากที่สุด มีนัดกันเป็นประจำทุกวัน ไม่ใช่เพียงบางวันเหมือนก่อนหน้านี้ สินค้าที่นำมาจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นผลิตผลจากท้องถิ่นแทบทั้งสิ้น ผลไม้ที่ขึ้นชื่อที่สุด ในสมัยนั้นเห็นจะเป็นมะม่วงอกร่องดำเนินสะดวก ที่รสหวานหอมโดยเฉพาะเมื่อรับประทานพร้อมข้าวเหนียวมูล สูตรดั้งเดิม ที่ให้รสหวานมัน เรียกว่ากินกันเพลินเลยทีเดียว นอกจากมะม่วงก็มีมะละกอ ส้มโอ ส้มเขียวหวาน องุ่น กล้วย ละมุด ฯลฯ แต่เมื่อวันเวลาล่วงไป ผลไม้ต้นเก่าค่อยๆ ตายไป ครั้นจะปลูกซ่อมแซมก็ให้ผลรสชาติไม่เหมือนเดิม ไม่เพียงต้นมะม่วงเท่านั้น แม้แต่ผลไม้ชนิดอื่นเช่น ฝรั่ง ชมพู่ มะกอกพุทราพันธุ์เดิมของดำเนินสะดวกก็กำลังจะหายไป

จุดเปลี่ยนสำคัญที่เข้ามามีผลกระทบต่อตลาดน้ำดำเนินสะดวก นั่นคือเส้นทางคมนาคมขนส่งทางบก การขนส่งผลิตผลไม่ว่าจะเป็นผักหรือผลไม้ทางเรือเริ่มลดน้อยลง บรรดาพ่อค้าแม่ค้าที่ซื้อขายสินค้ากันที่คลองลัดราชบุรีอยู่ได้ไม่นานก็ค่อย ๆ เสื่อมคลายไป อดีตที่ยาวนานเริ่มตั้งแต่เมื่อครั้งขุดคลองดำเนินสะดวกเสร็จใหม่ ๆ ในปี พ.ศ. 25409 ก็มีอันต้องมา

สิ้นสุดลงในปี พ.ศ.2527 นับรวมอายุได้ 118 ปี แต่มีความรู้สึกพิเศษที่สัมผัสได้จากผู้เฒ่า ท่านเหล่านั้นก็เริ่มเล่าเรื่องตลาดน้ำด้วยสีหน้าและประกายตาแห่งความภาคภูมิใจเสมอมาของชาวคลองดำเนินสะดวกยังไม่สิ้นทีเดียว เมื่อฝั่งตรงข้ามไม่ไกลจากตลาดนัดคลองลัดราชบุรีนัก มีคลองหนึ่งที่อำนวยความสะดวกได้หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเส้นทางคมนาคมที่สามารถเดินทางเข้ามาได้ง่าย ไม่ว่าจะเส้นทางรถหรือทางเรือ พ่อค้าแม่ค้าตลอดจนนักท่องเที่ยวสามารถซื้อของจากเรือก็เอาไปขึ้นรถได้เลย หรือซื้อของจากรถก็เอาไปลงเรือได้เลย คลองที่เวลานั้นคือ “คลองต้นเข็ม”

ตลาดนัดคลองต้นเข็มหรืออีกชื่อหนึ่งว่าท่าพจวรรณ (เรียกตามชื่อเจ้าของสถานที่) ได้ถือกำเนิดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ซึ่งก่อนหน้านี้นี้ก็มีพ่อค้าแม่ค้าอยู่บ้างแล้วประปราย ก่อนพัฒนาเห็นตลาดน้ำดำเนินสะดวกในภายหลัง ตลาดน้ำดำเนินสะดวกแห่งนี้ไม่เฉพาะที่คลองต้นเข็มคลองเดียว หากรวมไปถึงคลองซอยเล็ก ๆ ที่จัดขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับพ่อค้าแม่ค้าและนักท่องเที่ยวให้มีโอกาสเที่ยวชมกันมากขึ้น ภาพของตลาดลอยน้ำที่คลาคล่ำไปด้วยเรือพายลำย่อม บรรทุกสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ พ่อค้าแม่ขายสวมเสื้อผ้าโทนสีเข้มแบบชาวสวน ใส่หมวกอบใบลาน พายเรือเร่ขายสินค้า ค่อย ๆ ย้อนกลับมาใช้ชีวิตชีวาอีกครั้ง โดยตลาดจะเริ่มต้นค้าขายกันตั้งแต่ตอนเช้าตรู่ไปจนถึงช่วงประมาณ 11.00 น.ของทุกวัน แต่จะคึกคักเป็นพิเศษในวันเสาร์-อาทิตย์

อย่างไรก็ตาม หากแบ่งยุคของตลาดน้ำดำเนินสะดวกตั้งแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน คงจำแนกได้เป็น 3 ยุค คือ

1) ยุคแรก ตลาดน้ำจะอยู่ที่คลองดำเนินสะดวก ระหว่างปากคลองลัดพลียาวไปถึงปากคลองทองหลาง โดยสืบเนื่องจากพื้นที่ตำบลรางยาว ตำบลท่านัด และตำบลแพ่งพวย มีอยู่หลายพันไร่ ที่ยังรกร้างว่างเปล่า เพราะไม่มีน้ำใช้ในการเกษตร ทางราชการจึงได้ขุดคลองขุดลัดราชบุรี (คลองลัดพลีในปัจจุบัน) ในปี พ.ศ. 2442 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2444 และได้ย้ายที่ว่าการอำเภอมาตั้งอยู่ที่ปากคลองลัดราชบุรี สร้างเป็นแบบศาลาห้าห้อง มุงด้วยกระเบื้องดินเผาสีแดง (เดิมเป็นศาลาที่พักคนงานขุดคลองปากคลองลัดราชบุรี) ราษฎรจึงพากันเรียกว่าอำเภอศาลาแดง และอำเภอศาลาห้าห้อง และชาวจีนเรียกว่าอั้งเซียวล้า ซึ่งคำว่าอั้งเซียวล้ากลายเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่ชาวจีนและชาวไทยถิ่นอื่นเข้าใจดีว่าหมายถึงอำเภอดำเนินสะดวก โดยบริเวณปากคลองลัดราชบุรี หรือคลองลัดพลีนี้ ชาวบ้านจะเรียกกันว่าตลาดโรงยา (หรือลงยา ก็เรียก) คือ โรงยาฝิ่น (สถานที่สูบฝิ่น) ในสมัยก่อนระยะทางระหว่างปากคลองลัดพลีไปตามคลองดำเนินสะดวกที่ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่าคลองใหญ่ ไปจนถึงบริเวณหน้าโรงพยาบาลนครดำเนินสะดวกเรียเตอร์ เป็นที่เล่ากันว่าในวันนัดท้องน้ำจะคลาคล่ำไปด้วยเรือสินค้า ทั้งเรือสำปั้น เรือแปะ เรือมาด และเรืออื่น ๆ จอดค้าขายเรียงรายกันยาวนับเป็นกิโลเมตร (น่าจะอยู่ในราวปี

พ.ศ. 2490 - 2500) ซึ่งต่อมาเมื่อมีเรือติดเครื่องสัจจรไปมาในคลองดำเนินสะดวกมากขึ้น ทำให้มีคลื่นน้ำรบกวน เรือที่ค้าขายในคลองใหญ่ต้องหลบไปในคลองลัดพลี

2) ยุคที่สอง ตลาดน้ำจะอยู่ที่คลองลัดพลี (น่าจะอยู่ในราวปี พ.ศ. 2500 - 2527) ซึ่งถือเป็นยุคที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวกได้เปิดตัวสู่สายตาชาวโลกในฐานะแหล่งท่องเที่ยวครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2510 ตามลำคลองลัดพลี ในภาพของตลาดลอยน้ำที่คลาคล่ำไปด้วยเรือพายลำย่อม บรรทุกสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ พ่อค้าแม่ค้าสวมเสื้อผ้าโทนสีเข้มแบบชาวสวน ใส่หมวกงอบใบลาน พายเรือเร่ขายแลกเปลี่ยนสินค้า ในยามที่เส้นทางคมนาคมทางน้ำเป็นหัวใจหลัก โดยตลาดน้ำเริ่มค้าขายตั้งแต่เช้าตรู่ไปจนถึงช่วงประมาณ 12.00 น. ตลาดน้ำในยุคนี้ล้นสุดลงเมื่อคนหันไปใช้ถนนกันมากขึ้น

3) ยุคที่สาม ตลาดน้ำจะอยู่ที่คลองต้นเข็ม ซึ่งเป็นที่ตั้งของตลาดน้ำดำเนินสะดวกในปัจจุบัน โดยมีการค้าขายกันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 โดยเป็นศูนย์รวมในการค้าขายพืชผัก และผลไม้ตามฤดูกาลจากเรือกสวนไร่นาของเกษตรกรในย่านนั้น ทั้งนี้ ตลาดจะเริ่มค้าขายตั้งแต่เวลาประมาณ 06.00 น. และคึกคักไปจนถึงเวลา 11.00 น. ซึ่งสินค้าที่นำมาขายส่วนมากจะเป็นผลไม้ เช่น กล้วย ส้มโอ ชมพู ลำไย มะม่วง เป็นต้น มีจำหน่ายในราคาไม่แพงเพราะมาจากชาวสวนโดยตรง นอกจากนั้นยังมีการจำหน่ายอาหาร เช่น ก๋วยเตี๋ยวเรือ เป็นต้น รวมทั้งมีสินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองจำหน่ายด้วย เช่น ผ้าพันคอ เสื้อผ้าสำเร็จรูปผ้าไหม หมวกงอบใบลาน เป็นต้น ตลอดจนสามารถเยี่ยมชมเรือกสวนของชาวบ้านในแถบนั้นได้อีกด้วย (เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก, 2547)

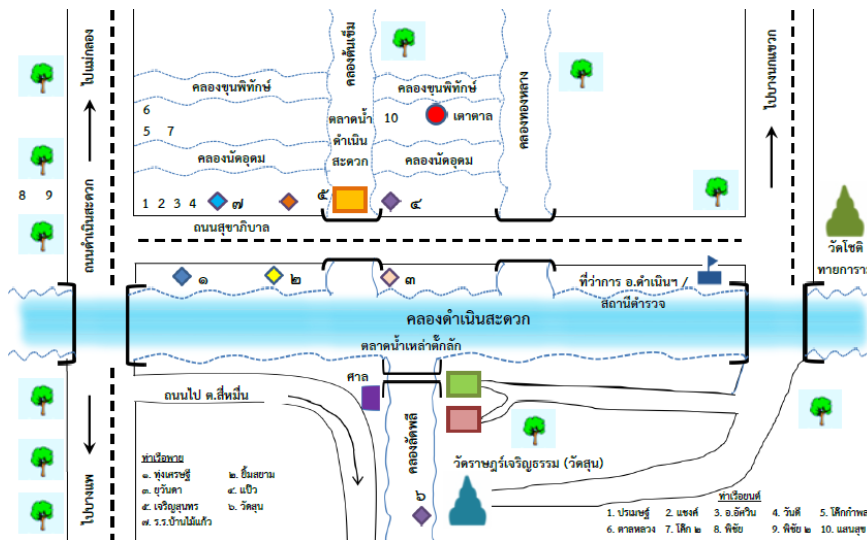
สรุปได้ว่า ตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นตลาดน้ำแห่งแรกของประเทศไทย เกิดขึ้นควบคู่กับการเกิดคลองดำเนินสะดวก ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้ขุดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2409 เพื่อเชื่อมแม่น้ำท่าจีนกับแม่น้ำแม่กลอง โดยตลาดน้ำดำเนินสะดวกถือเป็นการค้าชุมชนริมน้ำที่มีความสำคัญมาอย่างยาวนาน เป็นตลาดนัดที่มีการซื้อขายกันช่วงครึ่งวันเช้า ทั้งนี้ สามารถแบ่งพัฒนาการของตลาดน้ำดำเนินสะดวกได้เป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคแรก ตลาดน้ำจะอยู่ที่คลองดำเนินสะดวก ยุคที่สอง ตลาดน้ำจะอยู่ที่คลองลัดพลี และยุคที่สาม ตลาดน้ำจะอยู่ที่คลองต้นเข็ม

การจัดการตลาดน้ำดำเนินสะดวกในปัจจุบัน

โดยทั่วไปแล้ว นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปชมตลาดน้ำดำเนินสะดวกนั้น มีน้อยมากที่จะมาค้างคืนที่ดำเนินสะดวกเพื่อชมตลาดน้ำ รายการทัวร์ส่วนใหญ่จะชมตลาดน้ำในตอนเช้า (09.00-11.30 น.) และจะเดินทางต่อไปชมรายการแสดงที่สวนสามพรานในตอนบ่าย (14.00-

16.00 น.) และเมื่อชมรายการแสดงเสร็จแล้ว จะเดินทางกลับกรุงเทพฯ หรือมีบางส่วนที่เลยไปจังหวัดกาญจนบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม เพื่อชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเขตจังหวัดนั้น ก่อนที่จะเดินทางต่อไปตามรายการที่เลือก เช่น กลับกรุงเทพฯ หรือลงไปทางภาคใต้ของไทย แต่อย่างไรก็ดี ในเดือนเมษายน 2547 รัฐบาลในภายใต้การนำของ พล.อ. นายกรัฐมนตรี ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้เดินทางมายังตลาดน้ำดำเนินสะดวก เพื่อพบปะกับประชาชนและรับฟังปัญหาต่าง ๆ ทั้งจากหน่วยงานราชการ ผู้ประกอบการ พ่อค้าแม่ค้า ประชาชน รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จึงมีดำริให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ร่วมกันหาแนวทางในการจัดให้มีการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ขึ้นในตลาดน้ำดำเนินสะดวก

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวกจึงมีหน่วยงานของรัฐและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตลาดน้ำมีบทบาทที่สำคัญ ในการส่งเสริมและพัฒนาจนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก ประกอบกับความมีคุณค่าสำหรับการท่องเที่ยวที่สะท้อนภาพวิถีชีวิตของคนไทยในอดีตที่หาชมได้ยาก

แผนผังตลาดน้ำดำเนินสะดวก

สืบเนื่องจากจังหวัดราชบุรีได้รับข้อร้องเรียนจากนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของตลาดน้ำดำเนินสะดวกในหลายประการ เช่น ปัญหาความไม่สะอาดของสภาพแวดล้อม ปัญหาการขายสินค้าที่มีราคาแพงกว่าราคามาตรฐาน ปัญหาการจราจรทาง

น้ำและการรุกรานน้ำ รวมทั้งปัญหาการจัดระเบียบทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ส่งผลให้ตลาดน้ำดำเนินสะดวกถูกจัดอันดับจากสื่อต่างประเทศให้เป็น 1 ใน 10 ตลาดน้ำยอดเยี่ยมในสายตาชาวโลก ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงต่อจังหวัดราชบุรีเป็นอย่างมาก ทั้ง ๆ ที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นตลาดน้ำแห่งแรกของประเทศไทย มีประวัติชื่อเสียงมาช้านาน ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีส่วนแบ่งทางการตลาดของนักท่องเที่ยวเป็นอันดับที่ 2 รองจากตลาดน้ำอัมพวาแต่เพียงแห่งเดียว จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี (นายนิสิต จันทร์สมวงศ์) จึงได้นำคณะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ล่องเรือสำรวจร้านค้าย่านตลาดน้ำดำเนินสะดวก เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2557 ที่ผ่านมา และเพื่อให้ตลาดน้ำดำเนินสะดวกกลับมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์และมีชื่อเสียงดึงดูดใจเช่นเดิม จึงได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ขึ้น ตามคำสั่งจังหวัดราชบุรี ที่ 833/2557 ลงวันที่ 12 มีนาคม 2557 และได้มีการประชุมคณะทำงานดังกล่าว เพื่อรับทราบปัญหา อุปสรรคและบูรณาการแนวทางแก้ไขปัญหาและการพัฒนาร่วมกัน เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2557 ที่ผ่านมา ณ ห้องประชุมอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งจากการประชุมดังกล่าวได้มีการสรุปประเด็นปัญหาตลาดน้ำดำเนินสะดวก ดังนี้

1) ปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ได้แก่ การทิ้งขยะมูลฝอยลงในลำคลอง, วัชพืชในลำคลอง ซึ่งวัชพืชส่วนใหญ่เป็นผักตบชวาและสาหร่ายวัชพืชในน้ำ, ลำคลองสกปรก/น้ำเน่าเสีย ซึ่งเกิดขึ้นจากระบบการระบายน้ำในลำคลองไม่มีประสิทธิภาพ, ลำคลองตันเขิน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสัญจรทางน้ำ และมลพิษทางเสียงและมลพิษจากเครื่องยนต์เรือและควันจากท่อไอเสียเครื่องยนต์เรือ

2) ปัญหาการจราจรทางน้ำ ได้แก่ เส้นทางเดินเรือไม่เพียงพอ, ขาดการจัดระเบียบเรือ โดยเรือบางลำยังไม่ได้จดทะเบียนกับเจ้าท่าอย่างถูกต้อง, ขาดการควบคุมความเร็วในการเดินเรือในพื้นที่ลำน้ำ, ขาดการจัดระบบการเดินเรือที่มีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าจะเคยมีการจัดการเดินเรือทางเดียวในวันหยุดที่มีเรือแออัดก็ตาม, ขาดการบังคับใช้กฎหมาย/ระเบียบอย่างมีประสิทธิภาพ และขาดป้าย/แผนผังบอกทิศทาง

3) ปัญหาการให้บริการของผู้ประกอบการ ได้แก่ ขาดการควบคุมมาตรฐานราคาสินค้าและบริการ ทำให้สินค้าและบริการมีราคาสูงเกินไป, มารยาทของผู้ประกอบการ/ผู้ค้าและมัคคุเทศก์ ไม่เหมาะสม, ปัญหาระบบฐานข้อมูลผู้ประกอบการ/ข้อมูลจดทะเบียนมัคคุเทศก์, การประชาสัมพันธ์ยังสร้างแรงดึงดูดใจไม่เพียงพอ และปัญหาการจัดระเบียบร้านค้า (Zoning)

4) ปัญหาการบุกรุกน้ำ ได้แก่ มีการบุกรุกน้ำริมฝั่งคลองต้นเขิน ซึ่งเป็นลำคลองของตลาดน้ำดำเนินสะดวก และปัญหาอำนาจในการดูแลการบุกรุกน้ำ ซึ่งคลองต้นเขินเป็นลำ

คลองสาธารณะ ไม่ใช่แหล่งน้ำตามอำนาจของกรมเจ้าท่า แต่เป็นอำนาจดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

5) ปัญหาการขาดสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพิ่มเติมที่จำเป็น ได้แก่ ลานจอดรถ ศาลา/ที่พัก และห้องน้ำไม่เพียงพอ, ขาดระบบการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ, ปัญหาศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และปัญหาภูมิทัศน์ในภาพรวม

6) ปัญหานักท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ในการท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวถูกทำให้รับรู้ว่าจะสามารถท่องเที่ยวได้ในช่วงเช้าเท่านั้น, ขาดกิจกรรมดึงดูดที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว และยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น (เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก, 2547)

สรุปได้ว่า การจัดการตลาดน้ำดำเนินสะดวกในปัจจุบัน มีปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อหลายประการ ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าว สามารถสรุปประเด็นปัญหาของตลาดน้ำดำเนินสะดวกในปัจจุบันได้ว่า ประกอบด้วย ปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ปัญหาการจราจร ทางน้ำ ปัญหาการให้บริการของผู้ประกอบการ ปัญหาการบุกรุกถ้ำน้ำ ปัญหาการขาดสิ่งอำนวยความสะดวก อื่นๆ เพิ่มเติมที่จำเป็น และปัญหานักท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ในการท่องเที่ยว เป็นต้น

การจัดการตลาดน้ำดำเนินสะดวกตามแผนพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวก ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2557-2559)

เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก ได้จัดทำแผนพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2557-2559) ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบและทิศทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวกให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยในการจัดทำแผนพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวกดังกล่าวนี้ ได้มีการศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาของตลาดน้ำดำเนินสะดวกที่เกิดขึ้น รวมทั้งได้มีการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวก ประกอบด้วย การศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวก การศึกษาภาพลักษณ์ตลาดน้ำในสายตาคอนไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ และการศึกษาแนวทางของจังหวัดในการแก้ไขปัญหาตลาดน้ำดำเนินสะดวก จากนั้นจึงได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมตามหลัก SWOT Analysis เพื่อนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวก โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งมีการกำหนดโครงการ/กิจกรรม วัตถุประสงค์/เป้าหมาย ระยะเวลาดำเนินงานงบประมาณ และผู้รับผิดชอบ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ ตลอดจนมีการกำหนดแนวทางในการ

ขับเคลื่อนแผนพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวกไปสู่การปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision)

เป็นตลาดน้ำที่อุดมไปด้วยคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตชุมชนแห่งสายน้ำ

พันธกิจ (Mission)

1) พัฒนาระบบบริหารจัดการตลาดน้ำดำเนินสะดวกเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาตลาดน้ำอย่างเป็นระบบ

2) พัฒนาลตลาดน้ำดำเนินสะดวกไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวก

ประเด็นยุทธศาสตร์และกิจกรรม/โครงการและเป้าหมายตามแผนที่ยุทธศาสตร์

1) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : การบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

- โครงการกำจัดวัชพืชน้ำและขยะมูลฝอยในลำน้ำ : เป้าหมาย เพื่อกำจัดวัชพืชและขยะมูลฝอยในลำน้ำดำเนินสะดวกด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้เรือขนาดเล็กเก็บวัชพืช การบล็อกขยะในช่วงเวลาท่องเที่ยว เป็นต้น

- โครงการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในลำน้ำ : เป้าหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเสียในลำน้ำด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเติมสารบำบัดน้ำเสียในลำน้ำ เป็นต้น รวมทั้งตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายกับผู้ปล่อยน้ำเสียลงลำน้ำ

- โครงการแก้ไขปัญหามลพิษจาก เรือยนต์ : เป้าหมาย เพื่อตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายกับเรือโดยสารที่วิ่งเสียงดังเป็นที่รบกวนและปล่อยควันดำเกินค่ามาตรฐานที่กำหนด

- โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกโดยรวม : เป้าหมาย เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ของตลาดน้ำดำเนินสะดวกโดยรวมให้สวยงาม สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

- โครงการขุดลอกลำน้ำดำเนินสะดวกและคูคลองสาขา : เป้าหมาย เพื่อขุดลอกลำน้ำที่ตื้นเขินบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวกให้มีสภาพสมบูรณ์ สะดวกต่อการเดินเรือ

- โครงการปรับปรุงเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้อง : เป้าหมาย เพื่อให้ชุมชนมีกรอบแนวทางการจัดการสำหรับการพัฒนาพื้นที่ ตลอดจนลดผลกระทบจากการทำลายสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชน โดยมุ่งให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : การแก้ไขปัญหาการจราจรและบุกรุกลำน้ำ

- โครงการอบรมให้ความรู้ผู้ให้บริการเดินเรือ : เป้าหมาย เพื่อให้ผู้ให้บริการเดินเรือมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบและแนวทางการให้บริการเดินเรือที่ถูกต้อง

- โครงการติดตั้งป้ายและแผนผังบอกทิศทาง : เป้าหมาย เพื่อติดตั้งป้ายและแผนผังบอกเส้นทางและสถานที่สำคัญบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวกให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ

- โครงการจัดระเบียบการเดินเรือ : เป้าหมาย เพื่อจัดระเบียบเรือโดยสาร ทั้งเรื่อง การจดทะเบียนให้ถูกต้อง การควบคุมการใช้ความเร็วสูงในการเดินเรือซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัย การจัดระเบียบจราจรการเดินเรือให้เหมาะสมกับช่วงเวลา และส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ประกอบการที่กระทำผิดกฎระเบียบอย่างจริงจัง

- โครงการตรวจสอบการบุกรุกลำน้ำ : เป้าหมาย เพื่อตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้บุกรุกลำน้ำอย่างจริงจัง

3) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : การแก้ไขปัญหาการให้บริการของผู้ประกอบการ

- โครงการจัดระเบียบร้านค้า: เป้าหมาย เพื่อจัดพื้นที่ร้านค้าให้เหมาะสมตามประเภทสินค้า และให้ร้านค้ามีการติดป้ายราคาสินค้าที่จำหน่ายให้นักท่องเที่ยวได้ทราบอย่างชัดเจน

- โครงการอบรมให้ความรู้ผู้ประกอบการร้านค้า : เป้าหมาย เพื่อให้ผู้ประกอบการร้านค้ามีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการประกอบการที่เหมาะสม รวมทั้งรับทราบและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

- โครงการอบรมมัคคุเทศก์ประจำเรือ/มัคคุเทศก์น้อย : เป้าหมาย เพื่อให้ตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีมัคคุเทศก์ประจำเรือที่ทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมตามมาตรฐานการเป็นมัคคุเทศก์ รวมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการร่วมเป็นมัคคุเทศก์ด้วย

- โครงการกำหนดราคาเรือท่องเที่ยวจาก Root และเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ : เป้าหมาย กำหนดมาตรฐานราคาโดยสารเรือให้เหมาะสมกับเส้นทางและเป็นมาตรฐานเดียวกัน และประกาศราคาเผยแพร่ในเว็บไซต์ให้นักท่องเที่ยวทราบอย่างชัดเจน

4) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 : การส่งเสริมศักยภาพการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

- โครงการอบรมให้ความรู้การส่งเสริมการตลาดธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : เป้าหมาย เพื่อให้ความรู้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

- โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ “ตามรอยพระบาทเสด็จพระพุทธเจ้าหลวง” : เป้าหมาย เพื่อสื่อให้เห็นถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตชุมชนบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก

- โครงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกผ่านสื่อต่าง ๆ : เป้าหมาย เพื่อใช้สื่อต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกในเชิงอนุรักษ์

- โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตลาดน้ำดำเนินสะดวกกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง : เป้าหมาย เพื่อสร้างและประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตลาดน้ำดำเนินสะดวกกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ของจังหวัดราชบุรีและจังหวัดใกล้เคียง

5) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 : การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

- โครงการให้ความรู้และความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมแก่ชุมชน : เป้าหมาย เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้ ความตระหนัก และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวก

- โครงการส่งเสริมประเพณีในวันสำคัญโดยชุมชน : เป้าหมาย เพื่อส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวกผ่านการจัดประเพณีในวันสำคัญต่าง ๆ โดยชุมชน

- โครงการหน้าบ้านน่ามอง : เป้าหมาย เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวกผ่านการดูแลบ้านและร้านค้าให้สะอาดและสวยงาม

- โครงการสร้างจิตสำนึกรักตลาดน้ำดำเนินสะดวกให้กับเยาวชนในพื้นที่ : เป้าหมาย เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนคนรุ่นใหม่ในการแก้ไขและพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวก

- โครงการสินค้าชุมชนสู่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก : เป้าหมาย เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนนำสินค้าของในท้องถิ่นมาจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก มีแผนพัฒนาตลาดน้ำดำเนินสะดวก ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2557-2559) ประกอบด้วย 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ได้แก่ การแก้ไขปัญหาการจราจรและบุกรุกลำน้ำ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การแก้ไขปัญหาการให้บริการของผู้ประกอบการ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมศักยภาพการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

สรุป

การจัดการตลาดน้ำดำเนินสะดวกในปัจจุบัน เป็นการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของตลาดน้ำดำเนินสะดวกในหลายประการ อาทิ ปัญหาล้างแวล้อมล้อมเสื่อมโทรม ปัญหาการจราจรทางน้ำ ปัญหาการให้บริการของผู้ประกอบการ ปัญหาการบุกรุกลำน้ำ ปัญหาการขาดสิ่งอำนวยความสะดวก และปัญหาที่เกิดจากนักท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ในการท่องเที่ยว เป็นต้น

บรรณานุกรม : References

- ฉันทิช วรรณถนอม. (2552). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สามลดา.
- Wantanoom, C. (2009). *The Tourism Industry*. Bangkok: Samlada.
- เทศบาลตำบลดำเนินสะดวก. (2547). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลดำเนินสะดวก พ.ศ. 2557-2559*. ราชบุรี : สำนักงานเทศบาลตำบลดำเนินสะดวก.
- Damnoen Saduak Municipal. (2004). *Strategy development to Damnoen Saduak Municipal features B.E. 2557-2559*. Ratchaburi: Damnoen Saduak Municipal.
- พจนนา สนวนศรี. (2546). *การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Sanguansri, P. (2003). *Recreation and tourism management in nature*. Nonthaburi: Sukhothai thammathirat Open University.
- ภูเกริก บัวสอน. (2554). การฟื้นฟูตลาดเก่าในเมืองไทย. *Veridian E-Journal SU*, 4(1), 36-55.
- Buasoon, P. (2011). The revitalization of the old markets in Thailand. *Veridian E-Journal SU*, 4(1), 36-55.
- ราตรี โตเฟ่งพัฒน์. (2543). *ตลาดน้ำ : วิถีชีวิตของเกษตรกรภาคกลาง*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

Topengsub, R. (2000). Floating market: the lives of farmers in Central. Bangkok: Gurusapha Ladproaw.

สุนีย์ อภิชาติกุลชัย. (2558). การเสริมสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเพื่อชุมชนสันติสุข: กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 3(1), 115-129.

Apichartkulchai, S. (2015). Networks Enhancement of The Community-Based Tourism For Peaceful Communities: A Case Study Of Amphawa Floating Market, Samut Songkhram Province. *Journal of MCU Peace Studies*, 3(1), 115-129.

อำเภอดำเนินสะดวก. (2543). หนังสือที่ระลึกพิธีเปิดอาคารที่ว่าการอำเภอดำเนินสะดวก. ราชบุรี : ที่ว่าการอำเภอดำเนินสะดวก.

Amphoe Damnoen Saduak (2000). *Books, Souvenirs, opening Ceremony for the District Building Features*. Ratchaburi: Damnoen Saduak district.

